

Melania Dereszyńska-Romaniuk

Archiwalia władz i administracji miasta Bydgoszczy w zasobie Archiwum Państwowego w Bydgoszczy

Dzieje Bydgoszczy cieszą się stałym, niesłabnącym zainteresowaniem badawczym historyków, regionalistów, studentów, zarówno lokalnych, jak i sąsiedzkich uczelni i szkół wyższych, przygotowujących prace magisterskie, licencjackie, seminaryjne. Systematycznie wzrasta także liczba osób hobbyistycznie zainteresowanych dziejami miasta, nie zawsze w pełni przygotowanych do pracy z archiwaliami.

Podstawowym materiałem źródłowym do badań nad dziejami i teraźniejszością miasta są akta miejskie Bydgoszczy. Za wspomniane akta uznaje się z reguły spuściznę archiwalną władz miejskich. Na przestrzeni dziejów zmieniały one charakter ustrojowy. Pełniły okresowo zarówno funkcje typowych organów samorządu miejskiego, jak i organów władz i administracji szczebla miejskiego. Ze względu na pełnione funkcje zarządcze i kontrolne właściwe gospodarzom miasta oraz szeroki zakres powierzonych kompetencji, zwykle najpełniej obrazują funkcjonowanie władz i życie ośrodka miejskiego.

Zachowane archiwalia dokumentują zatem uprawnienia uchwałodawcze, wykonawcze oraz administracyjne i sądownicze urzędów i organów samorządu miejskiego, ich zadania w zakresie rozwoju administracyjnego, gospodarczego i społeczno-kulturalnego miasta.

Prezentacje archiwaliów władz miejskich Bydgoszczy ograniczono do obszaru miasta sprzed 1973 r., a więc bez przyłączonego wówczas Fordonu, którego dokumentacja władz miejskich stanowi odrębne zespoły archiwalne.

Akta władz i administracji Bydgoszczy przedstawiono w chronologicznej kolejności funkcjonowania urzędów, rozpoczynając tym samym prezentację

od materiałów archiwalnych o najstarszej metryce, tj. dokumentów pergaminowych, do archiwaliów współczesnych. Prezentację każdego zespołu poprzedza informacja o organizacji i kompetencjach władz i administracji miejskiej. Zasadniczym elementem opisu zespołu archiwalnego jest charakterystyka jego zawartości. Podano także niezbędne elementy formalne: nazwę zespołu, daty skrajne, rozmiary, opracowane pomoce archiwalne.

Organizacja władz miejskich: lokacja Bydgoszczy w 1346 r. przez Kazimierza Wielkiego; początkowo władza w mieście w gestii wójtów, później – wybieranych rad miejskich z burmistrzem na czele; ława (sąd z sędzią miejskim na czele) wybierana przez radę; **(1772-1806):** podział pruskich miast (przepisy z 12 VII 1723 r.) na: zależne (władza prywatnych właścicieli) oraz miasta niezależne, podporządkowane bezpośrednio państwu; po włączeniu do państwa pruskiego miasta rządzone przez mianowany magistrat z burmistrzem (nadburmistrz w dużych miastach) na czele; uprawnienia policyjne i sądowe magistratów w gestii odrębnych burmistrzów; miasta pozbawiono samorządu; **(1807-1815):** władza miejska – magistrat, burmistrz i ławnicy (ordynacja miejska z 1808 r.); od 1811 r. w miastach powoływano rady miejskie; właścicieli miast prywatnych pozbawiono wpływu na obsadę i działalność władz miast; **(1815-1920):** ustrój władz miejskich regulowały ordynacje miejskie, tzw. zrewidowana z 17 III 1831 r. i z 30 V 1853 r.; wprowadzono cenzus wyborczy (posiadanie nieruchomości, odpowiedni dochód roczny) dla mieszkańców miasta; władzę wykonawczą sprawował magistrat, wybierany przez radę i zatwierdzany przez rejencję; magistrat działał przez kolegium magistrackie (burmistrz, płatni radcy wybierani na 12 lat i honorowi członkowie wybierani na 6 lat) oraz deputacje i komisje, które tworzyli członkowie magistratu mianowani przez burmistrza, członkowie rady miejskiej oraz przedstawiciele społeczeństwa; ci ostatni byli wybierani przez radę i zatwierdzani przez magistrat; liczbę i rodzaj deputacji określano w statutach; jednoosobowymi organami pomocniczymi magistratu byli także, wybierani przez radę, naczelnicy obwodów, zajmujący się drobnymi sprawami dotyczącymi miasta; miejska rada była organem uchwałodawczym i kontrolującym magistrat; ordynacja z maja 1853 r. utrzymała zasady wyboru i kadencję magistratu, rady i deputacji; w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców burmistrz miał do pomocy adiunkta, zwanego drugim burmistrzem (w 1831 r. nadburmistrz); władza wykonawcza – wybierany przez radę miejską magistrat: na czele burmistrz (nadburmistrz w dużych miastach), jego zastępca, ławnicy, radcy miejscy (specjaliści w określonych dziedzinach) oraz przynajmniej dwóch członków (ordynacja miejska z 1831 r.); spośród mieszkańców wyodrębniono tzw. obywateli (Bürger),

dysponujących prawem wyborczym (kryterium – majątek i status społeczny); *ordynacja miejska* z 11 III 1850 r. i uzupełniająca ustawa z 30 V 1853 r. – równe prawa i obowiązki wszystkich mieszkańców gminy (oprócz praw wyborczych, właściwych wyłącznie obywatelom miasta); ustroj miast ukształtowany w połowie XIX w. niezmieniony do końca zaborów; **(1920-1939)**: na podstawie *regulaminu wyborczego* Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej z 12 VIII 1921 r. wprowadzenie doraźnych, niezbędnych zmian w ustawodawstwie (prawo wyborcze niezależne od majątku i cenzusu społecznego, spolszczenie nazw urzędów, zatrudnianie wyłącznie urzędników znających język polski); ustawa z 12 III 1933 r. *o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego* – określenie zadań i uprawnień rady miejskiej (organ uchwałodawczy i kontrolujący) oraz zarządu miejskiego (organ zarządzający); **(1939-1945)**: na czele władz burmistrz (nadburmistrz); jego organ – zarząd; specjalne stanowisko – pełnomocnik NSDAP.

Kompetencje: **przed 1772 r.: rada miejska**: wydawanie zbiorów prawa (wilkierze); uprawnienia uchwałodawcze, administracyjne i sędownicze; porządek i bezpieczeństwo publiczne; dochody i podatki miejskie (uchwały, dyspozycje); prawa miejskie (decyzje); handel i rzemiosło; gospodarka miejska (kamlarz); **burmistrz**: reprezentacja; wykonanie uchwał rady; **ława**: sprawy wnoszone przez szlachtę; **(1772-1806)**: bezpieczeństwo publiczne; gospodarka; ruch ludności; opieka zdrowotna i sanitarna; **(1807-1815)**: **magistrat**: administracja, władza policyjna; bezpieczeństwo i porządek publiczny; instytucje miejskie (kontrola); **rada**: budżet, podatki (uchwały); majątek i urządzenia miejskie; **(1815-1920)**: **rada miejska**: zarządzanie, kontrola; **magistrat**: reprezentacja miasta; uchwały rady (wykonanie); zarząd (dochody i majątek, zakłady, instytucje); pobór; **burmistrz**: władza policyjna; usc; **(1920-1939)**: **zarząd miejski**: zarządzanie; **rada**: władza wykonawcza (wybór); podatki (uchwały); budżet; majątek i urzędnicy (decyzje); od 1933 r. organ stanowiący i kontrolny; **(1939-1945)**: **burmistrz**: administracja gminna (kierownictwo).

AKTA MIASTA BYDGOSZCZY 1559-1945 [1946-1950]

58 500 j.a.; 298,69 m.b.

zespół nr 189

1. Archiwalia sprzed 1792 r. (26 j.a.)

1.1. Dokumenty (1573-1791) (7 j.a.): nadania wójtostwa bydgoskiego, proces o las

1.2. Księgi (16 j.a.): przywileje miejskie (XVI w.-1759; 1 j.a.); rada (1671-1730; 2 j.a.); ława (1559-1671; 9 j.a.); księga ekonomiczna (1742-1765; 1 j.a.);

testamenty mieszczan (1581-1620; 1 j.a.); majątek mieszczan (1750 r.; 1 j.a.); akta podwójciego (1750-1764; 1 j.a.)

1.3. Inne (3 j.a.): lustracje i inwentarze (starostwo i wójtostwo bydgoskie: 1661-1766), najstarsze dokumenty Bydgoszczy (wydane przez H. Wuttkego w 1861 r.)

2. Akta (1775-1815) |1827| (60 j.a.)

2.1. Polityka, sprawy kościelne: rada miejska (organizacja, zarządzanie), akty hołdownicze, wizyty króla, konfederacja Generalna Królestwa Polskiego (przyłączenie), kościoły (klasztory i duchowieństwo, grunty – dochody, dzierżawy), szpital, loża masońska

2.2. Gospodarka i finanse: grunty (wykazy, dzierżawa), kanał, młyny, mennica, mury miejskie

2.3. Procesy: sprawy patronatu nad Kościołem, lasów Bocianowa, administracji solnej

3. Akta (1815-1920) (2458 j.a.)

3.1. Gospodarka komunalna (473 j.a.): rada i magistrat (organizacja, posiedzenia, uchwały, sprawozdania), urzędnicy, sejm pruski (wybory), statystyka miasta, gminy podmiejskie (włączenie do miasta), ludność (statystyka, ruch), instytucje i stowarzyszenia (wykazy, skład zarządu), budowy miejskie (stary ratusz, teatr), prasa i literatura polska, wojskowość, drogi wodne, obchody świąt i rocznic, władze miejskie (album), biurowość i archiwum

3.2. Kościół (60 j.a.): synody, parafia katolicka (patronat, zarząd, finanse, grunty, procesy), kościoły (budowa, remonty), kościół Jezuitów, klasztor Kларыsek (budynek)

3.3. Finanse (180 j.a.): finanse (budżety, kontrakty, podatki, długi i pożyczki, legaty i stypendia, fundacje, kasa oszczędności), grunty miejskie (recesy, kupno, sprzedaż, dzierżawa, procesy), biblioteka

3.4. Budownictwo (403 j.a.): finanse, rozbudowa miasta, budowa i utrzymanie (budynki użyteczności publicznej, dworzec, linie kolejowe, mosty, drogi i ulice, kanalizacja), szlaki wodne (port, odwadnianie), zabudowa (dokumentacja ulic), ochrona przyrody

3.5. Szkolnictwo (703 j.a.): przepisy, deputacja szkolna, szkoły (przejęcia, organizacja, finanse, statystyka, budowa i utrzymanie budynków), nauczyciele (zatrudnianie, konferencje i kursy), programy szkolne, uniwersytet (projekt utworzenia), akta poszczególnych szkół

3.6. Wojskowość (57 j.a.): przepisy, zakwaterowanie, mobilizacja i demobilizacja, koszary, szpitale (budowa), twierdza w Toruniu, lotnisko (budowa, plany sytuacyjne)

3.7. Policja (429 j.a.): zarządzenia, policja (organizacja), partie, organizacje i stowarzyszenia, spółki i zgromadzenia (nadzór), gospodarka miasta (1914-1918), przemysł, handel i rzemiosło (koncesje, izby, cechy, banki), budownictwo, tramwaje elektryczne, żegluga, poczta, obywatele miasta (1773-1872), księgarnie i prasa, cenzura, kinematografia, służba zdrowia i opieka społeczna (wykazy lekarzy, opieka diakonisek, szpitale), weterynaria, obchody świąt i rocznic

3.8. Zarząd Budownictwa Podziemnego (89 j.a.): przepisy, oczyszczalnia, wodociągi i kanalizacja, urządzenia wodno-sanitarne, ogrody i parki

3.9. Przedsiębiorstwa miejskie (64 j.a.): oczyszczalnia, młyny, rzeźnia, hala targowa, gazownia, zarząd zieleni miejskiej, straż pożarna, cmentarze (grobownictwo wojenne)

4. Zarząd Miejski w Bydgoszczy (1920-1939) (1552 j.a.)

4.1. Wydział I Spraw Ogólnych (401 j.a.): przejęcie władzy w 1920 r., pieczęć i herb miasta, rada miejska, magistrat, komisje i deputacje (organizacja, posiedzenia, uchwały), urzędnicy, stan i obszar miasta, sądownictwo, reemigranci, jeńcy, zatrudnienie, strajki, bezrobocie, wydawnictwa urzędowe, obchody świąt i rocznic

4.2. Wydział II Spraw Finansowo-Gospodarczych (230 j.a.): finanse (budżety, pożyczki, hipoteki, fundacje, wierzytelności), nieruchomości miejskie, elektrownia, parafia katolicka, gmina ewangelicka i żydowska, lotnisko wojskowe, rozwój terytorialny miasta

4.3. Wydział III Powiatowa Władza Administracji Ogólnej (134 j.a.): organizacja policji, plebiscyt, inwigilacja, cenzura, prześladowania Polaków w Niemczech, stowarzyszenia niemieckie, wiece i zebrania, zakłady przemysłowe (uruchamianie), ludność (obywatelstwo, opcje, cudzoziemcy), szkolnictwo i mienie niemieckie

4.4. Wydziały IV i V Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej (4 j.a.): żywność (badanie), grobownictwo

4.5. Oddział VI Oświaty i Kultury (419 j.a.): statystyka szkolna, organizacja nauczania, upaństwowienia szkół, finanse, posiedzenia rad pedagogicznych, nauczyciele, szkoły prywatne, kursy zawodowe, zjazdy oświatowe, biblioteki szkolne, oświata pozaszkolna, muzeum miejskie, Komitet Wydawniczy „Przeglądu Bydgoskiego”, archiwum, akta szkół

4.6. Wydział VII Ewidencji Ludności: (1 j.i.): kartoteki meldunkowe mieszkańców 1930-1940, 1945-1953 (ok. 200 000 kart)

4.7. Wydział VIII Budownictwa Naziemnego (207 j.a.): herb miasta, zakłady przemysłowe, grunty (parcelacja, sprzedaż), budownictwo (statystyka, rozbudowa miasta, osiedla mieszkaniowe, budynki miejskie, spółdzielnia budowlana, budowa ulic), koleje, zabytki, ogrody jordanowskie, cmentarze

4.8. Wydział Budownictwa Podziemnego (61 j.a.): bilanse, kanalizacja, stacje pomp, koleje (budowa i utrzymanie), Kanał Żeglugowy Gopło-Wisła

4.9. Przedsiębiorstwa Miejskie (76 j.a.): budżety, działalność (gazownia, rzeźnia i targowisko, straż pożarna, zakład oczyszczania, kasa pomocy leczniczej, zarząd ogrodów)

4.10. Urząd Mieszkaniowy (17 j.a.): statystyka, mieszkalnictwo

4.11. Urząd Pracy (2 j.a.): rynek pracy, bezrobocie

5. Akta (1939-1945) (45 356 j.a.)

5.1. Ogólna administracja i sprawy personalne (71 j.a.): przepisy, policja (sprawozdania sytuacyjne), polscy urzędnicy, niemiecka lista narodowa, praca, ubezpieczenia społeczne, polscy jeńcy wojenni i internowani, publikacje urzędowe, miejscowości (zmiany nazw), biurowość

5.2. Kultura i pielęgnowanie wspólnoty, szkoły (19 j.a.): kultura niemiecka (stowarzyszenia, artyści, muzeum, prasa, wydawnictwa), szkoły, nauczyciele

5.3. Opieka społeczna, ochrona zdrowia (22 j.a.): statystyka, placówki i organizacje, lekarze, usc

5.4. Sprawy budowlane, mieszkaniowe i osadnicze, zakłady miejskie (25 j.a.): gospodarka mieszkaniowa, gazownia, elektrownia, rzeźnia, kolejka, ogrody miejskie

5.5. Sprawy finansowe i podatkowe (146 j.a.): budżety, majątek i długi miasta, podatki i opłaty, kasa oszczędności, przedsiębiorstwa miejskie (finanse), mieszkalnictwo (dzierżawy, najem), akta gruntowe posesji

5.6. Rada Miejska (1 j.a.): posiedzenia

5.7 Akta osobowe (865 j.a.): urzędnicy i pracownicy miejscy

5.8. Niemiecka lista narodowa (44 207 j.a.): akta osób wpisanych

6. Księgi ewidencji mieszkańców (346 j.a.): Bydgoszcz (1837-1872), gminy: Bartodzieje Małe (1860-1935), Bartodzieje Wielkie (1865-1936), Biedaszkowo (1869-1936), Bielawy (1867-1935), Bielice Nowe (1869-1935), Bielice Stare (1876-1936), Brdujście (Deutsch Fordon) (1890-1936), Czersko Polskie (1895-1935), Czyżkówko (1867-1935), Czyżkówko Dolne (1876), Glinki (1876-1935), Gorzyszkowo (1854-1881), Jachcice (1866-1935), Kapuściska Dolne (1870-1935), Kapuściska Małe (1892-1935), Kapuściska Wielkie (1882-1935), Miedzyń (1892-1935), Okole (1860-1935), Pawłówek (1864-1935), Rupienica (1867-1935), Siernieczek (1857-1936), Skrzetusko-Szretery (1869-1936), Szwederowo (1834-1935), Wilczak (1856-1936), Zimne Wody (1864-1935)

7. Zezwolenia budowlane (1870-1945, 1950) (8146 j.a.): akta poszczególnych nieruchomości

8. Kartografia (133 j.a.): plany ogólne miasta i przedmieść

9. Dokumentacja techniczna (423 j.a.): obiekty (użyteczności publicznej, wojskowe, sportowe), kościoły, budynki mieszkalne, przedsiębiorstwa miejskie
Pomoc archiwalne: inwentarz książkowy i kartkowy, spis roboczy, bazy danych: KITA, MAPY, indeksy: geograficzny, osobowy, rzeczowy

Miejskie rady narodowe (1945-1950): organy uchwałodawcze samorządu miejskiego (ustawa Krajowej Rady Narodowej z 11 IX 1944 r. *o organizacji i zakresie działania rad narodowych*); w woj. pomorskim tworzenie rad od lutego do kwietnia 1945 r.; 24 II 1945 r. pierwsze posiedzenie Tymczasowej Rady Narodowej m. Bydgoszczy; zmiana charakteru i zakresu kompetencji rad na mocy ustawy z 20 III 1950 r. *o terenowych organach jednolitej władzy państwowej*.

Kompetencje: działalność publiczna (planowanie); budżet, plan świadczeń w naturze (ustalanie); samorządowe organy wykonawcze i komisje rady (powoływanie); działalność organów wykonawczych (rządowych i samorządowych – kontrola); finanse i majątek miasta (uchwały).

MIEJSKA RADA NARODOWA W BYDGOSZCZY 1945-1950 [1951]

46 j.a.; 0,38 m.b.

zespół nr 1414

plenarne posiedzenia rady i prezydium (protokoły), uchwały, komisje i komitety (posiedzenia), kontrole i inspekcje wewnętrzne, organizacja i działalność urzędów, sprawozdania sytuacyjne, przejmowanie i zabezpieczanie majątku państwowego, nazwy ulic, pomoc i zasiłki dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu oporu, wystawy Ziem Odzyskanych, plakat 600-lecia Bydgoszczy, obchody świąt

Pomoc archiwalne: inwentarz książkowy

Zarządy miejskie (1945-1950): kolegialne organy wykonawcze rady, utworzone na mocy dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z 23 XI 1944 r. *o organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego*; skład: prezydent i wiceprezydent (w miastach wydzielonych), burmistrz i wiceburmistrz (w miastach niewydzielonych) oraz 3-6 członków; prezydent i wiceprezydent (burmistrz, wiceburmistrz) wybierani przez miejską radę narodową; prezydenci miast – sprawowanie także funkcji starostów grodzkich; 14 VI 1945 r. wybór Zarządu Miejskiego w Bydgoszczy; likwidacja zarządów miejskich na mocy ustawy z 20 III 1950 r.

Kompetencje: budżet (wykonanie); dochody i własność miasta (zarząd); dzierżawy; spory sądowe, urzędy, zakłady i przedsiębiorstwa komunalne (nadzór).

ZARZĄD MIEJSKI W BYDGOSZCZY [1928] 1945-1950 [1952]

1284 j.a.; 9,41 m.b.

zespół nr 899

- 1. Biuro Zarządu (1946-1950) (10 j.a.):** statut, posiedzenia, uchwały, komunikaty prasowe, biurowość
- 2. Wydział Ogólny (1945-1950) (41 j.a.):** posiedzenia, sprawozdania, szkolnictwo, odbudowa zniszczeń (Teatr Miejski), ulice i place (nazewnictwo), wojskowość, grobownictwo wojenne, orędowniki wewnętrzne, odznaczenia
- 3. Referat Szkód Wojennych (1945-1949) (189 j.a.):** zarządzenia, sprawozdania z działalności, straty i szkody wojenne (rejestry, kwestionariusze), wycinki prasowe
- 4. Wydział Planowania i Kontroli (1945-1950) (18 j.a.):** działalność (plany, sprawozdania), produkcja zakładów, plany inwestycyjne i gospodarcze, Teatr Miejski (wnioski inwestycyjne)
- 5. Wydział Finansowy (1928-1951) (92 j.a.):** finanse (budżety, bilanse, pożyczki hipoteczne), zniszczenia wojenne, Teatr Miejski (odbudowa)
- 6. Wydział Podatkowy (1945-1950) (5 j.a.):** przedsiębiorstwa (rejestracja, podatki)
- 7. Wydział Ewidencji Ludności – Oddział Statystyki (1945-1950) (663 j.a.):** przemysł i rzemiosło (zakłady), ceny (kontrola), ludność (statystyka, ruch, deportacje Polaków do ZSRR, obywatelstwo), spisy Polaków wpisanych do III i IV grupy nln i zabranych przez wojska radzieckie (prośby o zwolnienie)
- 8. Wydział Przemysłu i Handlu (1945-1952) (168 j.a.):** działalność (plany, sprawozdania), przymusowy zarząd, przemysł, handel i rzemiosło (zakłady, sprawozdania z działalności), hurtownie, plany sytuacyjne zakładów
- 9. Wydział Apropowizacji (1945-1949) (10 j.a.):** zarządzenia, działalność (plany, sprawozdania), karty żywnościowe (rozdzielnictwo)
- 10. Wydział Zdrowia (1945-1950) (18 j.a.):** szpitale (statuty, sprawozdania z działalności), personel medyczny (statystyka, kontrole)
- 11. Wydział Opieki Społecznej (1945-1950) (12 j.a.):** repatriacja dzieci niemieckich, domy dziecka (ruch wychowanków, wykazy dzieci), statystyka
- 12. Wydział Kultury i Sztuki (1945-1950) (8 j.a.):** placówki kulturalno-oświatowe (wykazy, straty wojenne, subwencje), ulice i place (nazewnictwo), imprezy
- 13. Oddział Własności Miejskich (1945-1949) (10 j.a.):** sprawozdania z działalności, nieruchomości i majątki opuszczone (przejęcia)
- 14. Miejskie Zakłady Zaopatrzenia (1945-1949) (10 j.a.):** sprawy organizacyjne, plany kont i bilanse, majątki ziemskie i zakłady przemysłowe (administracja, bilanse, protokoły szacunkowe), akta likwidacyjne
- 15. Administracja Nieruchomości Porzuconych i Opuszczonych (1945-1949) (4 j.a.):** nieruchomości, stacjonowanie wojsk radzieckich

16. Komisje i Komitety (1945-1950) (26 j.a.): obchody 600-lecia Bydgoszczy, hejnał miasta (konkurs), Pomnik Wdzięczności i Teatr Miejski (komitety budowy, finanse), rzemiosło i handel (wystawy)

Pomoc archiwalna: inwentarz książkowy

Prezydium miejskich rad narodowych (1950-1973): powołane na podstawie ustawy z 20 III 1950 r.; prezydium – organ wykonawczy i zarządzający rady, przez nią wybierany; w woj. pomorskim tworzone od końca kwietnia 1950 r.; działalność rady i jej prezydium przez powoływane komisje stałe i doraźne; przekazanie przez prezydium części uprawnień (ustawa z 25 I 1958 r. *o radach narodowych*); likwidacja na mocy ustawy z 22 XI 1973 r. *o zmianie ustawy o radach narodowych*; przejęcie kompetencji przez urzędy miejskie.

Kompetencje: reprezentowanie rady na zewnątrz; projekt budżetu i planu gospodarczego (opracowanie); działalność gospodarcza, społeczna, kulturalna (kierowanie i nadzór); przedsiębiorstwa, zakłady, instytucje (sprawozdania).

PREZYDIUM MIEJSKIEJ RADY NARODOWEJ W BYDGOSZCZY [1941] 1950-1973 [1974]

1477 j.a.; 29,34 m.b

zespół nr 900

1. **Wydział Organizacyjny (1950-1973) (573 j.a.):** organizacja, posiedzenia, uchwały, zarządzenia, sesje, radni (ewidencja), komisje, odznaczenia, działalność (plany, sprawozdania), kontrole
2. **Wydział Finansowy (1950-1973) (10 j.a.):** plany finansowo-gospodarcze, analizy ekonomiczne, inspekcje finansowe, etaty
3. **Wydział Budżetowo-Gospodarczy (1951-1973) (44 j.a.):** zarządzenia, budżet i jego wykonanie, bilanse
4. **Miejska Komisja Planowania Gospodarczego (1950-1973) (311 j.a.):** zarządzenia, stan gospodarki, budownictwo mieszkaniowe, plany gospodarcze i inwestycyjne, zatrudnianie, sprawy personalne
5. **Wydział Społeczno-Administracyjny (1950-1974) (98 j.a.):** działalność (plany, sprawozdania), bezpieczeństwo publiczne, kościół (działalność), ludność (mieszkańcy, Cyganie, zmiany nazwisk), wojskowość (pobór, inwestycje i obiekty wojskowe, obrona przeciwlotnicza)
6. **Wydział Kultury (1950-1973) (3 j.a.):** programy rozwoju kultury, domy kultury (plany i sprawozdania z działalności), Pomnik Wdzięczności (budowa)
7. **Wydział Oświaty (1950-1973) (205 j.a.):** zarządzenia, narady i konferencje, finanse (plany i sprawozdania), szkoły i przedszkola (organizacja, inwestycje, wizytacje, ośrodek metodyczny, kadra, uczniowie)

- 8. Wydział Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej (1941, 1950-1973) (18 j.a.):** bilanse, działalność (plany, sprawozdania), inwestycje, ulice (spis)
- 9. Wydział Spraw Lokalowych (1941, 1952-1973) (4 j.a.):** zarządzenia, działalność (plany, sprawozdania), mieszkalnictwo
- 10. Wydział Handlu (1950-1972) (43 j.a.):** finanse, handel i gastronomia (zakłady), aprowizacja, inwestycje, spekulacje i nadużycia gospodarcze, powołanie Miejskiego Przedsiębiorstwa Handlu Mięsem
- 11. Wydział Przemysłu (1950-1973) (18 j.a.):** zakłady (rejestr), koncesje rzemieślnicze, przemysł terenowy
- 12. Wydział Zdrowia (1950-1973) (54 j.a.):** zarządzenia, finanse, placówki (wykazy, inwestycje, personel)
- 13. Wydział Zatrudnienia (1950-1973) (31 j.a.):** instrukcje, rynek pracy (analiza), nauka zawodu, inwalidzi, hotele robotnicze
- 14. Miejski Komitet Kultury Fizycznej (1958-1973) (65 j.a.):** organizacja, finanse, sekcje i koła sportowe, baza sportowa i turystyczna, imprezy, sędziowie i instruktorzy

Pomoc archiwalna: inwentarz książkowy

Miejskie rady narodowe (1973-1990): w 1973 r. rady narodowe wszystkich szczebli, sprawując nadal władzę uchwałodawczą i kontrolną, przekształcono w organy władzy państwowej i podstawowe organy samorządu społecznego (ustawa z 22 XI 1973 r. i rozporządzenie Rady Ministrów z 23 XI 1973 r. *w sprawie zasad organizacji urzędów terenowych organów administracji państwowej*); organy wykonawcze i zarządzające rad – terenowe organy administracji państwowej; likwidacja rad narodowych na mocy ustawy z 8 III 1990 r. *o samorządzie terytorialnym*.

Kompetencje: rozwój społeczno-gospodarczy; jednostki administracji i gospodarki (ogólne kierownictwo i nadzór); plany rozwoju terenu.

MIEJSKA RADA NARODOWA W BYDGOSZCZY 1973-1990

326 j.a.; 6,35 m.b.

zespół nr 2569

sesje (protokoły obrad), uchwały, posiedzenia prezydium, komisji i zespołów radnych, plany finansowo-rzeczowe i ich realizacja, osiedlowe komisje samorządów mieszkańców (protokoły wyborcze), spotkania radnych z wyborcami, rejestry i wnioski wydanych honorowych odznak – „Bydgoszcz zasłużonemu Obywatelowi”, „Za zasługi dla miasta Bydgoszczy”, okolicznościowych medali

Pomoc archiwalna: spis roboczy

Zarządy miejskie (1973-1990): organy wykonawcze i zarządzające z prezydentem (duże miasta) lub naczelnikiem na czele (ustawa z 22 XI 1973 r.

i rozporządzenia Rady Ministrów z 23 XI 1973 r. i 30 V 1975 r.); likwidacja urzędów na mocy ustawy z 8 III 1990 r. o samorządzie terytorialnym; władze miasta odzyskały samorządowy charakter; powołane zarządy były ich organem wykonawczym.

Kompetencje: administracja i gospodarka (planowanie; finanse i dochody; bezpieczeństwo publiczne; oświata i wychowanie; rolnictwo, leśnictwo; nadzór budowlany; gospodarka terenowa i ochrona środowiska; handel, usługi i zaopatrzenie; komunikacja; usc; kultura i sztuka; zatrudnienie i opieka społeczna; kultura fizyczna i turystyka.

ZARZĄD MIEJSKI W BYDGOSZCZY 1996

2 j.a.; 0,06 m.b.

zespół nr 2517

Bydgoska Jubileuszowa Wystawa Gospodarcza (film: wygląd i przebieg wystawy)

Pomoc archiwalna: spis roboczy

Summary

The history of Bydgoszcz is very popular among researchers. The municipal archives of Bydgoszcz are the basic source material for research on the city's history and the present. The preserved archives document resolution-passing, executive rights, as well as administrative and judicial rights of offices and organs of the municipal self-government, their tasks in the scope of administrative, economic, social and cultural development of the city. The files of the authorities and the administration of Bydgoszcz are presented chronologically, describing their source contents. The files of Bydgoszcz city from the years 1559-1945, in total 58,500 archival units, are the largest group of archives. The Municipal National Council in Bydgoszcz has only 46 archival units from the years 1945-1950. Much better preserved are the files of the Municipal Management Board in Bydgoszcz – 1,284 units. Equally numerous are the files of the Presidium of the Municipal National Council in Bydgoszcz – 1,477 units. The files of the municipal administration organs functioning in the years 1973-1990, i.e. the Municipal National Council in Bydgoszcz numbers only 326 units, and the files of the Municipal Management Board in Bydgoszcz – only 2 units. In spite of the diverse state of preservation, the archival heritage of the functioning of the municipal authorities remains the source of the first-rate importance for research on the city's history.